

Prof. dr hab. Romuald Brazis

*Institucja użytku publicznego Universitas Studiorum
Polona Vilnensis, Wilno, Litwa*

**Profesor Zbigniew Oziewicz
(22 VIII 1941 – 8 XII 2020)**

8 grudnia 2020 roku po ciężkiej chorobie zmarł w Meksyku profesor dr hab. Zbigniew Oziewicz, członek Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy.

Urodził się 22 sierpnia 1941 roku w Wilnie. Rodzice – absolwenci Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie: Ojciec Franciszek – magister matematyki, Matka Zofia z domu Kwass – magister fizyki. Dziadek Antoni Oziewicz – ziemianin w Rymszańcach na północ od Święcian, babcia Emilia z Januszewskich rodem również ze Święciańskiego. W Święcianach mieszkali pradziadkowie Oziewiczowie, tam w gimnazjum

uczył się Ojciec przed wstąpieniem na uniwersytet. W końcu kwietnia 1945 r. rodzina otrzymała skierowanie na ewakuację do Polski. Niespełna czteroletni Zbigniew, jego młodszy brat Marian i pięciomiesięczna siostra Barbara z rodzicami, z dziadkiem Antonim i babcią Emilią w tułaczce dotarli do Inowrocławia, gdzie ojciec wreszcie znalazł mieszkanie i pracę nauczyciela.

Wybitnie uzdolniony Zbigniew poniekąd zsyntezował dar fizyczno-matematyczny matki i ojca, gdyż w 1964 roku otrzymał dyplom magistra fizyki matematycznej z wyróżnieniem na Uniwersytecie w St. Petersburgu (byłym Leningradzie), w 1970 roku na Uniwersytecie Wrocławskim uzyskał stopień doktora *summa cum laude*, a w 1985 roku na tymże uniwersytecie – habilitację. Te coraz wyższe stopnie naukowe znamionowały coraz głębsze wtajemniczenie w fizykę matematyczną i jej zastosowanie w modelowaniu muonów i atomów muonowych. Rozprawa habilitacyjna została nagrodzona przez Polską Akademię Nauk.

Od 1965 r. – pracownik naukowy Instytutu Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Wrocławskiego, w latach 1967–1969 delegowany na stypendium do Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej k. Moskwy, po obronie doktoratu do 1977 stażysta naukowy, m.in. na uniwersytetach w ZSRS, Szwecji, Szwajcarii i Belgii, od 1992 prof. nadzw. Uniwersytetu Wrocławskiego, wizytujący profesor w Pennsylvania State University (1991–1992), University of Texas at San Antonio (2008, 2011) i wreszcie najbardziej stałe stanowisko – profesora zwyczajnego (full professor) przyznał mu Universidad Nacional Autónoma de México (od 1993 r.).

Jego prace naukowe dotyczyły zaawansowanych rozdziałów matematyki i fizyki teoretycznej, takich jak:

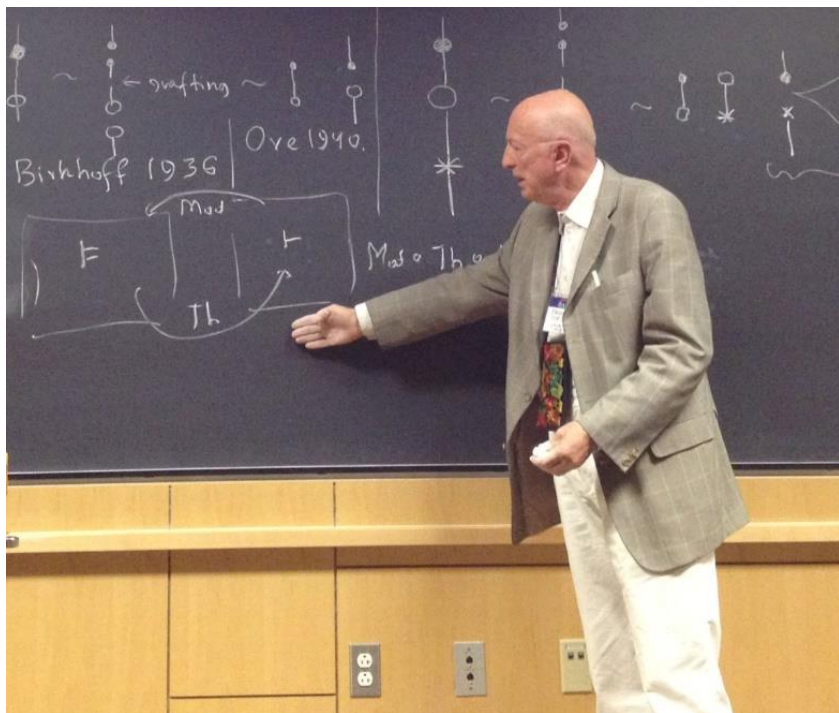
- stosowana teoria kategorii,
- stosowana algebra homologiczna,
- struktury algebraiczne,
- logika kategorii,
- algebry: Frobeniusa, Grassmanna, Clifforda, Nijenhuisa–Richardsona,
- moduły Lie’go,
- grafy grafów,
- kategorie wielokrotne,
- edukacja matematyczna,
- konceptualny kategoryczny rachunek różniczkowy i całkowy, bez teorii granic,
- niekomutacyjna geometria różniczkowa,
- konceptualna mechanika kwantowa bez struktur Hilberta,
- logika kwantowa i komputer kwantowy,
- podejście do teorii względności z pozycji algebry homologicznej jako teorii rywalizującej.

Wyniki badań są zawarte w ponad stu publikacjach naukowych, w znacznej części dostępnych w sieci¹.

Był również redaktorem naukowym lub członkiem międzynarodowych komitetów redakcyjnych lub doradczych wielu czasopism, jak np. *Advanced in Applied Clifford Algebras*; *Journal of Generalized Lie Theory and Applications*; *Algebras, Groups and Geometries*; *Journal of Physical Mathematics*; *Hadronic Journal* i innych.

¹ https://www.researchgate.net/profile/Zbigniew_Oziewicz.

Fot. 1. Wykład Zbigniewa Oziewicza na konferencji matematycznej w Boulder (USA). Rok 2013.

Źródło: archiwum prof. dr. hab. Romualda Brazisa.

Od 2012 r. był vice-koordynatorem Centrum Zaawansowanych Otwartych Studiów Algebr Clifforda C.A.I.R.O.S. w Tuluzie², od 2010 r. – członkiem Telesio-Galilei Academy of Science³, członkiem komitetu do spraw oceny fizyczno-matematycznych projektów badawczych w Meksyku i wielu towarzystw naukowych, m.in. Towarzystwa Matematycznego i Towarzystwa Fizycznego w Meksyku, i Światowej Federacji Uczonych⁴.

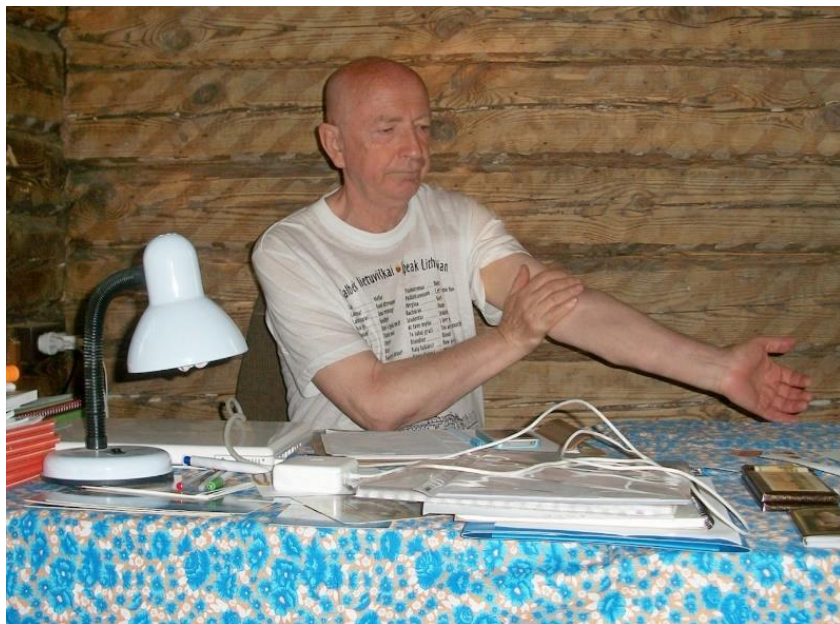
Pod Jego przewodnictwem odbyły się coroczne międzynarodowe warsztaty matematyczne w serii Applied Category Theory, Graph-Operad-Logic (2001–2013, Meksyk).

² <http://www.icca7.ups-tlse.fr/research.htm>.

³ www.telesio-galilei.com.

⁴ <http://www.federationofscientists.org/WfsHist.php>.

Fot. 2. Zbigniew Oziewicz w rodzinnym domku w Święcianach, 2 lipca 2013 roku.

Źródło: archiwum prof. dr. hab. Romualda Brazisa.

Był do końca wrażliwy na wszelkie ograniczenia wolności obywatelskich i suwerenności narodów. Według danych Instytutu Pamięi Narodowej, w 1980 roku był zatrzymany przy próbie rozpowszechnienia w kinie ulotek zawierających „postulaty strajkujących robotników Wybrzeża oraz nawołujące do solidarności i zdecydowanej walki, która miałyby doprowadzić do ustępstw władz”. Od 07 10 1982 do 04 12 1982 został internowany we Wrocławiu, osadzony w Grodkowie. Od 2 03 1984 roku znów osadzony prawie na pół roku w areszcie śledczym we Wrocławiu. Notabene, w więzieniu napisał dysertację habilitacyjną, nie mając do dyspozycji nic oprócz ołówka i papieru. Za „stworzenie warunków do pracy naukowej” napisał w dysertacji podziękowanie naczelnikowi więzienia i ten zgodził się przekazać ją na uniwersytet. Dyrektor Instytutu Fizyki Teoretycznej Jan Łopuszański wszczął ten niezwykły przewód habilitacyjny, który odbył się pomyślnie. SB pozbawiła go jednak możliwości wyjazdu za granicę do 5 sierpnia 1988 roku. Zbigniew Oziewicz był

Fot. 3. Po koncercie Reprezentacyjnego Zespołu Pieśni i Tańca „Wileńszczyzna” na XXIII Międzynarodowej Konferencji „Nauka a jakość życia” 28 czerwca 2019 roku, w auli Domus Maria w Wilnie. Od prawej: dr Natalia Sosnowska – kierownik zespołu, prof. dr hab. Zbigniew Oziewicz, Arnold Mickiewicz – członek zespołu, prof. dr hab. Alina Midro, dr Hilda Colín García.

Źródło: archiwum prof. dr. hab. Romualda Brazisa.

członkiem Rady podziemnej „Solidarności Walczącej”, której głównym celem było dołożenie starań o wyprowadzenie z Polski Armii Czerwonej, jak również podtrzymywanie dążeń Litwy i Ukrainy do niepodległości. W 25. rocznicę powstania „Solidarności Walczącej”, 15 czerwca 2007 r. z rąk Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego otrzymał Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, a 27 czerwca 2016 r. – nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudę Krzyż Wolności i Solidarności.

Uczestniczył w Radzie Programowej Międzynarodowej Konferencji „Nauka a jakość życia” w Wilnie, promując otwartość nauki i wolność myśli twórczej.

W tymże duchu promował tezy doktorskie i magisterskie swoich licznych wychowanków w Graduate School in Mathematics and

In memoriam

Mathematical Physics in Mexican University UNAM. Jego absolutnie oryginalne „buntownicze” podejście do studiów matematyki poznali również studenci kierunku informatyka Wydziału Ekonomiczno-Informatycznego w Filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie. Podejmując trud przyjazdu na wykłady w semestrze zimowym 2015/16 roku akademickiego, Profesor poniekąd złożył hołd mieszkańcom Jego rodzinnej Ziemi Wileńskiej.

Ostatnia jego wizyta w Wilnie miała miejsce pod koniec czerwca 2019 r., kiedy wziął udział w XXIII Międzynarodowej Konferencji „Nauka a jakość życia” i Sympozjum „Wileńszczyzna wczoraj, dziś, jutro”. Był dla nas wielkim Przyjacielem, wielkim Uczonym i Nauczycielem. Niezwykłe wrażliwy, gotowy do poświęceń w sprawach Ojczyzny, dumny ze swych Rodziców i Rodziny, swą obecnością na konferencjach naukowych podnosił ducha uczestników. Był uważnym słuchaczem każdego mówcy i okazywał wszystkim emocjonalną uwagę.

Dyskutując z Nim o filozofii czasu–przestrzeni–ruchu, a potem myśląc o Jego argumentach, zrozumiałem głębię Jego słów i jestem wdzięczny Mu za te dyskusje, za zachętę, gdy uznawał, że wnosilem coś nowego, i przestrogi, gdy błądziłem.

Będzie nam Go bardzo brakowało.

Cześć Jego pamięci!

A oto kilka refleksji na wiadomość:

Wielki Naukowiec i Wielki Syn Ziemi Święciańskiej – Prof. dr hab. Zbigniew Oziewicz – całym sercem był oddany polskiemu środowisku naukowemu i kształceniu uniwersyteckiemu polskiej młodzieży z Wileńszczyzny. Na zawsze pozostanie w naszej pamięci.

Kpt ż. w. Józef Szyłejko,
Prezes Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej (Gdynia)

Odejście takich ludzi zawsze pozostaje stratą, która nigdy nie zostanie wypełniona. Bo każdy człowiek jest niepowtarzalny, a zwłaszcza tacy, którzy dzielą się swoimi wybitnymi zdolnościami ze światem i mają wpływ na jego kształtowanie.

Agnieszka Zięba-Dąbrowska (Kielce)

Wyrażam głębokie współczucie z powodu odejścia Profesora Oziewicza. Spotykaliśmy się z Profesorem na konferencji „Nauka a jakość życia”. Niech Bóg da Mu wieczne odpocznienie.

dr habil. Henryka Ilgiewicz (Wilno)

Profesor Zbigniew Oziewicz w czasie kolejnych konferencji „Nauka a jakość życia” imponował swoją głęboką wiedzą i niezwykłą aktywnością. Będzie nam Jego brakowało podczas przyszłych corocznych konferencji w Wilnie.

Danuta i Andrzej Rembalscy (Kielce)

Zapalmy świecę i w chwili zadumy uczymy pamięć o Wielkim Niezłomnym Naukowcu.

dr Joanna Zemlik (Kielce)

Zbigniew was a towering figure and all that you say of him. We shall all miss him very much but give thanks for his life and many achievements. He was one of a few to give me great support in an aim to promote constructive category theory.

prof. dr Michael Heather (Newcastle upon Tyne)